

**Како,
зашто,
да ли,
када ...
Европска унија?**

Како, зашто, да ли, када Европска унија?

Треће, допуњено и измењено издање

Издавач

Република Србија

Влада

Канцеларија за европске интеграције

За издавача

др Милица Делевић

Аутор

Канцеларија за европске интеграције

Лектор

Ана Петровић

Илустрације

Бранко Радовановић

ДЦ Графички центар, Београд

Графичка обрада и штампа

Екселзиор, Нови Београд

Београд, 2010.

Тираж

1000 примерака

ISBN 978-86-84979-37-9

1 **ЕВРОПСКА УНИЈА И НАЧИН ФУНКЦИОНИСАЊА**

1. *Шта је Европска унија и када је настала?* (7)
2. *Које државе чине Европску унију?* (7)
3. *Има ли ЕУ устав?* (7)
4. *Ко је први дошао на идеју о уједињењу?* (8)
5. *Који су симболи Европске уније?* (8)
6. *Зашто се 9. мај слави као Дан Европе?* (8)
7. *Које су институције ЕУ?* (9)
8. *Како те институције међусобно сарађују?* (11)
9. *Која је разлика између Савета Европе и Европског савета?* (11)
10. *Који су задаци ЕУ?* (12)
11. *Шта је проширење Европске уније?* (13)
12. *Шта је потребно да нека држава постане чланица ЕУ?* (13)

2 **ЕВРОПСКЕ ИНТЕГРАЦИЈЕ** (13)

13. *Шта је Процес стабилизације и придруживања?* (14)
14. *Шта је обухваћено појмом «Копенхагенски критеријуми»?* (14)
15. *Који су услови за улазак у Европску унију?* (14)
16. *Који су кораци ка ЕУ; шта нашој земљи предстоји у процесу придруживања ЕУ након позитивне Студије изводљивости ?* (15)
17. *У чему је разлика између процеса придруживања и приступања ЕУ?* (17)
18. *Да ли држава чланица може да из неког разлога буде искључена из ЕУ?* (18)
19. *Да ли држава може да иступи из Европске уније?* (18)
20. *Шта је наша земља до сада добила од ЕУ?* (19)

3 **ЗАШТО У ЕУ** (19)

21. *Шта Србија добија уласком у ЕУ?* (20)
22. *Када ће грађани Србије моћи да у ЕУ путују без виза?* (20)
23. *Шта значи када се држава налази на тзв. белој Шенген листи?* (21)
24. *Шта подразумева слобода кретања у ЕУ?* (21)
25. *Каква су права трудница и породиља у Европској унији?* (23)

26. Под којим условима ће грађани Србије моћи да гласају на изборима за Европски парламент? (24)
27. Да ли ће грађани наше земље моћи лакше да се запошљавају у ЕУ након пријема у чланство? (24)
28. Да ли у ЕУ важи забрана пушења на јавним местима (ресторанима, кафићима...)? (24)
29. Да ли ће Србија да изгуби национални идентитет уласком у Европску унију? (25)
30. У којој мери се држава која улази у ЕУ одриче суверенитета? (25)
31. Зашто неке европске државе нису желеле да уђу у ЕУ? (25)

4 СУВЕРЕНИТЕТ И ИНТЕГРИТЕТ (25)

32. Шта је *acquis communautaire*? (27)
33. Шта је усклађивање закона? (27)
34. Да ли ми имамо правно регулисане односе са ЕУ? (27)

5 УСКЛАЂИВАЊЕ ЗАКОНОДАВСТВА (27)

35. Да ли ћемо по уласку у ЕУ имати већу правну сигурност? (29)
36. Да ли улазак у ЕУ пружа могућност покретања парничних поступака пред европским судовима, уколико нисмо задовољни поступком или пресудом домаћих судова? Којем европском суду се обраћамо? (29)
37. На који начин наша земља испуњава обавезе према Хашком трибуналу и како то утиче на европске интеграције? (30)
38. (Како ускладити правно регулисање и праксу? (30)
39. У којој мери ће након придруживања ЕУ правни систем Републике Србије бити усклађен са прописима ЕУ? (30)
40. Шта подразумевамо под појмовима «заједничко тржиште» и «четири слободе»? (31)

6 ЕВРО, ЗАЈЕДНИЧКО ТРЖИШТЕ (31)

41. Шта је евро? (33)
42. Који су критеријуми за увођење евра? (33)
43. Да ли ће се на територији наше земље увести евро као валута када уђемо у ЕУ? (33)
44. Који су економски услови за улазак у ЕУ? (33)
45. Како ће процес приближавања ЕУ утицати на наша предузећа? (35)

46. Да ли ћемо имати бољу економску ситуацију кад уђемо у ЕУ? (35)
47. Ко сноси трошкове уласка наше земље у ЕУ? (35)
48. Које су краткорочне, а које дугорочне користи од уласка у ЕУ? (37)
49. Како ће све то утицати на животни стандард грађана? (37)
50. Хоће ли се повећати страна улагања у наше компаније и да ли ће се отворати нове фабрике? (37)
51. Шта ће бити са царинама? (37)
52. Да ли је истина да након уласка у ЕУ српски традиционални пољопривредни производи (сиреви, ракија) неће моћи да се продају на тржишту? (39)
53. Да ли је у земљама ЕУ забрањено клање стоке и производња домаћих специјалитета од меса у домаћинствима? (39)
54. Да ли животиње у Европској унији морају да имају ушне маркице и пасоше? (39)
55. Да ли ће српски пољопривредни произвођачи, након пуноправног чланства, добити исти ниво субвенција као они у "старим" чланицама ЕУ? (39)
56. Шта наши грађани мисле о европским интеграцијама? (41)
57. Ко је више заинтересован за улазак у Европу млађе или старије становништво? (41)

7 ЈАВНО МНЕЊЕ (41)

58. Како ће се улазак у ЕУ одразити на наше школство? (43)
59. Какве могућности се указују студентима уласком у ЕУ? (43)

8 ЕУ И МЛАДИ, ОБРАЗОВАЊЕ (43)

60. Какве ће могућности за размену студената постојати по нашем уласку у ЕУ? (44)
61. Какве ће могућности за студирање у иностранству постојати када уђемо у ЕУ? (44)
62. Да ли ће дипломе наших школа моћи да се нострификују када уђемо у ЕУ? (44)
63. Зашто на нашим факултетима почиње да се примењује Болоњска декларација, иако нисмо у ЕУ? (44)
64. Које су најпознатије студентске организације у ЕУ? (45)

9 ЖИВОТНА СРЕДИНА (47)

65. Који су то европски еколошки стандарди? (47)
66. Да ли можемо да се уклопимо у еколошке стандарде Европске уније? (47)

Један од основних задатака Канцеларије за европске интеграције Владе Србије јесте приближавање широј јавности основних појмова и идеје Европске уније и ширење европских вредности. Стратегија комуникације Владе Републике Србије о Процесу стабилизације и придруживања ЕУ, коју спроводи Канцеларија, има за циљ информисање јавности о процесу европских интеграција наше земље кроз разне видове ангажовања - од директних контаката са јавношћу, преко организовања медијски праћених манифестација, до обуке и семинара о питањима везаним за Европску унију, штампања публикација у вези са европским интеграцијама...

Брошура „Како, зашто, да ли, када... Европска унија“ настала је управо с тим циљем и као резултат истраживања јавног мњења о томе шта наше грађане највише занима у вези са Европском унијом и која су њихова најчешћа питања о европским интеграцијама наше земље. Током рада наишли смо на велики број разноликих питања, везаних како за политичку сферу, тако и за економска, социјална, еколошка питања, итд. Ипак, два најчешће постављена питања су – Шта нас стварно чека у Европи, и да ли ћемо тада почети да живимо боље?, као и – Које су моје личне користи од уласка у Европску унију? Брошура је збир тих општих питања, на које смо покушали да дамо што једноставније одговоре, разумљиве широј јавности и грађанима који су - постављајући питања и учествујући у анкети - несвесно учествовали у њеној изради.

Надамо се да ћете, читајући ову брошуру, пронаћи одговоре на нека од питања која и вас занимају. Такође се надамо да ће вам она бити корисна за разумевање и усвајање основних појмова и идеја о Европи и о процесу придруживања наше земље ЕУ, како бисмо сви заједно учествовали у остваривању тог важног циља.

У изради ове публикације учествовали су стручњаци Канцеларије за европске интеграције Владе Републике Србије: Иван Антонијевић, Владимир Атељевић, Мила Бештић, Оливера Виторовић, Милена Ђукић, Ивана Ђурић, Бојан Живадиновић, Никола Јовановић, Душица Лазаревић, Небојша Лазаревић, Мирјана Лазовић, Срђан Мајсторовић, Милица Марковић, Владимир Међак, Сања Мрваљевић, Андрија Пејовић, Јелена Поповић, Драгана Радојичић, Мирјана Шакић, Јелена Стеванов и Бојана Чавка, спољни сарадник.

ЕВРОПСКА УНИЈА И НАЧИН ФУНКЦИОНИСАЊА

1

1. Шта је Европска унија и када је настала?

Европска унија је надржавна заједница, основана у Мастрихту 1992. године потписивањем Уговора о Европској унији. Процес европске сарадње и интеграције почео је 1951. године између шест земаља (Белгије, Италије, Луксембурга, Немачке, Француске и Холандије). Данас ЕУ, након проширења у мају 2004. године, има 25 чланица.

ЕУ чине три стуба: први стуб су међународне организације, Европска економска заједница и Европска заједница за атомску енергију; други стуб представљају заједничка спољна и безбедносна политика, док трећи стуб чине полицијска и правосудна сарадња у кривичним стварима.

2. Које државе чине Европску унију?

Европску унију чине Аустрија, Белгија, Бугарска, Велика Британија, Грчка, Данска, Естонија, Ирска, Италија, Кипар, Летонија, Литванија, Луксембург, Мађарска, Малта, Немачка, Пољска, Португал, Румунија, Словачка, Словенија, Финска, Француска, Холандија, Чешка, Шведска и Шпанија.

3. Има ли ЕУ устав?

Децембра 2001. године на Европском самиту у Лакену образована је Конвенција о будућности Европе, која је имала за циљ израду европског устава. Јуна 2003. представљен је нацрт устава, а пар месеци касније почела је са радом међувладина конференција која је требало да усагласи нацрт уставне повеље. Период од 2004. до 2006. године био је предвиђен за референдуме на националном нивоу и ратификације устава, док је почетак важења везиван за период од 2008. до 2010. године. Међутим, процедура усвајања устава обустављена је пошто је текст одбијен на референдуму у Француској 29. маја 2005. године и три дана касније у Холандији.

Ради превазилажења кризе у коју је ЕУ запала након неуспеха ратификације устава, 13. децембра 2007. године у Лисабону је усвојен нови документ на којем ће се заснивати будуће организационе и структурне промене ЕУ. Тај нови документ не представља нацрт устава, већ је назван „Споразум о реформи институција“, или, краће и популарније, „Лисабонски уговор“. Међу најважнијим новинама које доноси Лисабонски уговор је то да ЕУ добија свог председника, уместо садашњег ротирајућег председавајућег, као и да се изласком из институционалне кризе стварају могућности за даље проширење ЕУ, што отвара перспективу земљама западног Балкана.

Предвиђено је да Лисабонски уговор ратификују владе свих 27 држава чланица до јуна 2008. године, а да од 2009. године почне његова примена.

4. Ко је први дошао на идеју о уједињењу?

Идеја о европском уједињењу је стара. Многи филозофи и политичари размишљали су о овој идеји током векова, али за данашњу ЕУ посебно је значајна иницијатива за стварање уједињених европских држава, коју је 1946. године изложио Винстон Черчил, тадашњи британски премијер, у говору у Цириху, указујући да је француско-немачка сарадња основна претпоставка европског уједињења.

Управо та сарадња Француске и Немачке у производњи угља и челика, која је омогућила заједничко управљање овим ресурсима и спречила евентуалне сукобе, окосница је плана који је француски министар спољних послова Робер Шуман изложио 9. маја 1950. године, по идеји француског комесара за планирање Жана Монеа. Уговор о Европској заједници за угаљ и челик потписан је 18. априла 1951. године, а ступио је на снагу 23. јула 1952. Потписале су га Белгија, Италија, Луксембург, Савезна Република Немачка, Француска и Холандија.

5. Који су симболи Европске уније?

Европски симболи су химна, застава и Дан Европе.

Европска химна је Ода радости. Диригент Херберт фон Карајан адаптирао је Бетовену Девету симфонију на захтев Савета Европе, који ју је прогласио свечаном песмом 1972. године. У Европској унији Ода радости је химна од 1986. године.

Застава ЕУ усвојена је 1986. године. Позадина заставе је плаве боје и симболизује небо на чијој се површини налази дванаест златних звездица, које представљају јединство народа Европе. Број звездица је сталан и не представља број држава већ симболизује савршенство и јединство.

6. Зашто се 9. мај слави као Дан Европе?

Дан Европе се слави 9. маја. На овај дан 1950. године француски министар иностраних послова Робер Шуман представио је план за оснивање Европске агенције за угаљ и челик -познат као Шуманова декларација - којим је

почео процес постепене и функционалне интеграције evропских држава. Истог дана 1945. године, објављен је крај Другог светског рата и коначна победа над фашизмом у Европи. На самиту лидера ЕУ у Милану 1985. године одлучено је да се овај дан слави као Дан Европе.

7. Које су институције ЕУ?

ЕУ има пет органа и два саветодавна тела. Органи су Европски савет и Савет министара, у којима су представљени интереси држава чланица, Европска комисија која заступа интересе Заједнице, Европски парламент у којем су представљени грађани Европске уније и Европски суд правде. Саветодавна тела су Економски и социјални комитет и Комитет региона.

Европски савет

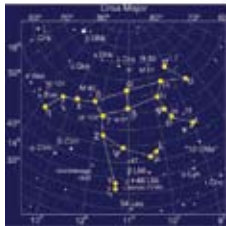
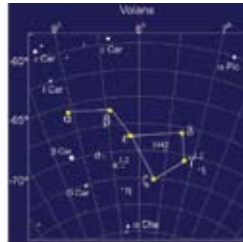
Према Уговору о ЕУ, Европски савет даје смернице за развој ЕУ и одређује њене опште политичке циљеве. Европски савет чине шефови држава или влада држава чланица, који се састају најмање два пута годишње како би размотрили питања од значаја за ЕУ, пре свега у вези са спољном, безбедносном и унутрашњом политиком ЕУ. Закључци са тих састанака објављују се у виду саопштења и представљају смернице за рад других институција ЕУ.

Савет министара

Савет министара је најважнији орган ЕУ, који има законодавне и извршне надлежности. Чине га министри држава чланица, који се састају у девет различитих формација, у зависности од теме која је на дневном реду заседања. Савет за опште послове и спољне односе, у којем су министри спољних послова, расправља о најважнијим питањима, док су за питања из појединих области задужени ресорни министри (нпр. за питања пољопривреде састају се министри пољопривреде). Савет је главни законодавац и надлежан је за доношење одлука ради остваривања Уговором утврђених циљева, затим за доношење прописа и за усаглашавање економских политика држава чланица. Састанци Савета се одржавају редовно једном месечно, а по потреби се организују и ванредна заседања.

Европска комисија

Европска комисија је главни предлагач правних аката Европске заједнице и најважнија извршна институција ЕЗ. Она има овлашћења да покреће иницијативе, припрема одлуке за Савет ЕУ и да их након усвајања спроводи. Европска комисија контролише примену права Заједнице на територији држава чланица, па је називају и „чуварем уговора“ и важи за главног покретача интеграције. Има и репрезентативну улогу; она представља ЕЗ према трећим државама. Комисију сачињава 27 комесара (једна држава, један комесар), који се бирају на период од пет година. Лисабонским уговором је предвиђено да се број комесара смањи, тако да од 2014. године неће свака држава чланица имати свог представника у Европској комисији - трећина ће увек морати да чека свој ред, а остале ће

Сазвежђа

га имати на по пет година. Комесари обављају дужност независно од националних влада и у општем интересу Европске уније. Седиште Комисије је у Бриселу.

Европски парламент

Европски парламент представља грађане Европске уније, којих сада има више од 492 милиона. Сачињава га 785 посланика, али је Уговором из Лисабона предвиђено смањење броја посланика на 751. Посланици представљају бираче и групишу се по политичкој оријентацији, а не према националној припадности. Основна улога Парламента је политичка контрола, као и именовање и разрешавање чланова Европске комисије. Савет министара и Европска комисија обавезни су да извештавају Парламент о свом раду. Такође, у процесу одлучивања, Савет министара од Парламента тражи мишљење, без кога не може да одлучује. ЕП доноси годишњи буџет и контролише његову примену, заједно са Саветом министара. Седиште Парламента је у Стразбуру, иако се све већи број заседања одржава у Бриселу.

Европски суд правде

Европски суд правде доноси пресуде у случају непоштовања примарних и секундарних прописа ЕЗ и једини је овлашћени тумач одредаба оснивачких уговора ЕЗ. У ограниченом обиму надлежан је и за друге области делокруга ЕУ. Суд одлучује у случајевима које покрећу државе чланице, институције ЕУ, као и правна и физичка лица која су искористила све могућности које им пружа национално законодавство. Седиште Суда је у Луксембургу. Европски суд правде има 27 судија (колико и чланица) и осам јавних адвоката, са мандатом од шест година. Јавни адвокати припремају предлоге пресуда за судије.

8. Како те институције међусобно сарађују?

Кроз сарадњу институција Европске уније огледа се и сва сложеност њеног функционисања. Главни учесници у процесу одлучивања су Европски савет, Савет министара, Европска комисија, Парламент, Суд правде и два комитета. Европска комисија једина може да предлаже законе. Тај предлог шаље Савету министара и Европском парламенту. Европски парламент даје Савету мишљење о том предлогу, а Савет на крају одлучује хоће ли предлог усвојити или не. Дакле, Савет министара је главни законодавац.

9. Која је разлика између Савета Европе и Европског савета?

Иако међусобно сарађују, Савет Европе и Европски савет не треба мешати. Савет Европе је европска међународна организација, коју су 1949. године основале Белгија, Велика Британија, Данска, Ирска, Италија, Луксембург, Норвешка Француска, Холандија и Шведска. Главни задатак Савета Европе је подстицање демократије,

поштовања људских права и владавине права у државама чланицама. Такође, Савет Европе брине се о промовисању европског културног идентитета и суочавању са актуелним проблемима европског друштва, као што су ксенофобија и расизам. Као најстарија политичка организација у Европи, окупља 46 држава чланица, које броје око 800 милиона становника. Државна заједница Србија и Црна Гора примљена је у чланство 3. априла 2003. године. Седиште Савета Европе је у Стразбуру.

Европски савет је орган Европске уније (видети питање 7).

10. Који су задаци ЕУ?

Основни задаци ЕУ одређени су чланом 2. Оснивачких уговора ЕУ, који прецизира да је задатак Заједнице да унапређује складан и уравнотежен привредни развој, трајан и неинфлаторни раст уз поштовање животне средине, висок ниво запослености и социјалне заштите, да подиже ниво и квалитет живота, јача привредну и друштвену повезаност и солидарност међу државама чланицама. Ти задаци се остварују стварањем заједничког тржишта и економске и монетарне уније, као и спровођењем заједничких политика и активности.

2

ЕВРОПСКЕ ИНТЕГРАЦИЈЕ

11. Шта је проширење Европске уније?

Проширење Европске уније је израз који се користи за процес пријема у чланство нових држава. Проширење основне Заједнице шесторице - Француске, Немачке, Италије, Холандије, Белгије и Луксембурга - на данашњу ЕУ од 27 земаља одвијало се у неколико кругова. Прво проширење догодило се 1973. године, када су ЕЗ приступиле Велика Британија, Ирска и Данска. Следећи талас проширења одиграо се 80-тих година приступањем Грчке 1981. године и Шпаније и Португала 1986. године. Године 1985, уласком држава Европског удружења слободне трговине (ЕФТА) - Аустрије, Шведске и Финске - ЕУ се шири на 15 држава чланица. Највећи талас проширења догодио се 2004. године, када су 10 држава - Пољска, Чешка, Мађарска, Словенија, Словачка, Естонија, Летонија, Литванија, Кипар и Малта - постале пуноправне чланице ЕУ.

Најновије проширење било је 1. јануара 2007. године, када су примљене Румунија и Бугарска. Турска и Хрватска имају статус кандидата. Извештајем Европске комисије о Процесу стабилизације и придруживања из априла 2002. године, јасно се отвара перспектива чланства и за земље западног Балкана.

12. Шта је потребно да нека држава постане чланица ЕУ?

Да би држава постала чланица ЕУ, она мора да поднесе Европској комисији молбу за чланство, која је праћена захтевом за оценом усклађености правног и економског система те државе у односу на критеријуме из Копенхагена. Молби за чланство претходи закључивање и спровођење Споразума о придруживању као припремна фаза. Након тога, Савет ЕУ тражи мишљење (фр. **avis**) Комисије, које може бити позитивно или негативно. Ово мишљење није обавезујуће. Савет онда даје препоруку Комисији да започне преговоре о чланству са том државом. У међувремену, Европска комисија израђује преговарачки оквир, који, након анализе у државама чланицама, усваја Савет. Пре отварања преговора спроводи се **screening**, односно поступак оцене усаглашености законодавства државе кандидата са законодавством ЕУ и дефинисање области које треба ускладити са прописима ЕУ. Проверу усклађености спроводе заједно држава кандидат и Европска комисија.

Савет ЕУ доноси одлуку о почетку преговора простом већином гласова на конференцији влада држава чланица ЕУ, која се одржава сваке четири године (последња је била 2004. године, а следећа је предвиђена за 2008). Тада се разматрају најважнија стратешка питања у Унији, укључујући и њено проширење. Када конференција закључи да је одређена држава, која је поднела молбу за чланство, спремна да јој се призна статус кандидата, преговори о приступању се покрећу у року од 6 месеци од завршетка међувладине конференције.

Преговоре води Председништво ЕУ (које се мења сваких 6 месеци), у име држава чланица, а у сарадњи са Европском комисијом. Пошто се заврше преговори, израђује се Нацрт уговора о приступању између ЕУ и државе кандидата, који морају да одобре Савет и Парламент Европске уније. Након тога се уговор потписује. Да би ступио на снагу, морају га ратификовати државе чланице и држава кандидат. У зависности од уставног уређења државе кандидата, може се спровести и рефереднум, као један од инструмената ратификације. Након завршетка процеса ратификације Уговора о приступању, држава кандидат постаје чланица ЕУ.

13. Шта је Процес стабилизације и придруживања?

Процес стабилизације и придруживања (ПСП) представља посебну врсту регионалног приступа Европске уније државама западног Балкана. Албанија, Босна и Херцеговина, Македонија, Србија и Црна Гора и Хрватска по први пут су добиле прилику да, на основу њима прилагођеног приступа, постану чланице Уније. Суштину ПСП представљају следећи елементи: потписивање Споразума о стабилизацији и придруживању (ССП), како би се - успостављањем посебне врсте уговорних односа - оснажила сарадња са земљама региона. Ти споразуми урађени су по мери сваке од држава, имајући у виду њене специфичности, а рокови за почетак преговора о закључивању SSP и за његову реализацију разликују се од случаја до случаја. Процес стабилизације и придруживања, осим што садржи подстицаје у виду различитих програма помоћи, поставља и одређене економске и политичке услове. Реч је о критеријумима из Копенхагена.

14. Шта је обухваћено појмом «Копенхагенски критеријуми»?

Копенхагенске критеријуме дефинисао је Европски савет у Копенхагену 1993. године, а утврђени су члановима 6. и 49. Уговора о ЕУ. Према тим критеријумима, државе потенцијалне чланице, а самим тим и земље западног Балкана, морају да усмере политички, економски и институционални развој ка вредностима и моделима на којима се темељи ЕУ. Те вредности су демократија, поштовање људских права и тржишна економија. Нешто касније, критеријуми за приступање ЕУ допуњени су закључцима Савета за опште послове (General Affairs Council) из 1997. године и саопштењем Европске комисије из маја 1999. године, којим се налаже сарадња са Међународним трибуналом у Хагу, као и обезбеђивање услова за повратак избеглица и интерно расељених лица.

15. Који су услови за улазак у Европску унију?

Свака европска држава која поштује начела слободе, демократије, поштовања људских права и основних слобода и владавине права може затражити чланство у Европској унији.

Услови за чланство су следећи:

- ✓ Стабилност институција државе кандидата, које осигуравају демократију, владавину права и поштовање људских и мањинских права;
- ✓ Постојање функционалне тржишне привреде, способне да издржи конкуренцију на јединственом европском тржишту;
- ✓ Способност преузимања обавеза које произлазе из чланства у ЕУ, укључујући спровођење циљева политичке, економске и монетарне уније. Овај критеријум практично значи усвајање и примену прописа Европске уније, тзв. правних тековина ЕУ.

16. Који су кораци ка ЕУ; шта нашој земљи предстоји у процесу придруживања ЕУ након позитивне Студије изводљивости ?

1. *Студија изводљивости*, коју је наша земља добила 5. априла 2005. године, изражава процену спремности Србије да започне преговоре са ЕУ о Споразуму о стабилизацији и придруживању. Она је усаглашени документ који садржи позитивно мишљење о економским, политичким, демократским и институционалним претпоставкама по европским стандардима, који омогућава да ти преговори почну. Студија је прва од неколико фаза које наша земља треба да пређе на путу европских интеграција.

2. *У преговорима о закључењу Споразума о стабилизацији и придруживању Европска унија и држава преговарач* утврђују дужину прелазног периода за стварање зоне слободне трговине са ЕУ, као и оквирни рок за усклађивање законодавства у приоритетним областима са правним тековинама ЕУ. Када се преговори успешно заврше, следи потписивање и спровођење Споразума у периоду који у договору одреде Европска комисија и државе које јој приступају. Преговори о закључењу Споразума нису преговори о чланству у ЕУ.

3. *Споразум о стабилизацији и придруживању* је међународни уговор између Европске уније и државе западног Балкана, који уједно представља програм реформи које та држава треба да спроведе како би стекла статус кандидата за чланство у ЕУ. ССП је заснован на поштовању демократије и људских права, владавине права и тржишне економије. ССП успоставља правни оквир којим се утврђују односи државе потписнице и ЕУ у областима слободног кретања људи, роба, услуга и капитала, правосуђа и унутрашњих послова, конкуренције, финансијске сарадње, усклађивања закона и другим. Неопходно је да ССП буде ратификован у земљи кандидату и у свим државама чланицама ЕУ. До ратификације се примењује Прелазни споразум, који омогућава неометане економске

*Јавља ми се да вас очекује велико и весело друштво.
Све вам зависи од рада*

односе те државе са ЕУ. Европска унија је закључила ССП са Албанијом, Босном и Херцеговином, Македонијом, Србијом, Хрватском и Црном Гором.

4. *Споразум о стабилизацији и придруживању спроводи се* у периоду који је договорен током преговора за закључивање Споразума. У том периоду, који у случају Србије износи шест година, остварују се преузете обавезе, пре свега либерализација трговине и усклађивање законодавства.

5. *Званичну кандидатуру за чланство подноси* придружена држава која жели да постане пуноправна чланица ЕУ. Држава од Европске комисије (ЕК) добија упитник о мерама које треба да предузме како би постала чланица Уније. Након што добије одговоре на упитник, ЕК даје мишљење - *avis* - о спремности те државе да отпочне преговоре о чланству. Мишљење ЕК мора да усвоји Савет министара, који потом заказује званични почетак преговора са том државом.

6. *Преговори о чланству у ЕУ* - Преговара се о обавезама које нису укључене у ССП, пре свега о роковима у којима ће држава кандидат да испуни услове потребне за стицање пуноправног чланства. Услови су дати, а преговара се само о темпу њиховог испуњења, који зависи од способности државе кандидата. Предмет преговора су области попут учешћа у раду заједничких институција (броја посланика у Европском парламенту, броја гласова у Савету министара, итд), затим заједничка пољопривредна политика, регионалне и структурне политике, економска и монетарна унија и буџетске политике. По окончању преговора, потписује се Уговор о приступању, који предвиђа тачан тренутак од којег почиње пуноправно чланство.

7. *Пуноправно чланство у ЕУ* – Од тренутка ступања у пуноправно чланство, за нову државу чланицу важе сва права и обавезе које произлазе из Уговора о приступању. Овај уговор предвиђа прелазне рокове за потпуно преузимање одређених права и обавеза, као што су на пример преузимање евра и слободно кретање радника.

17. У чему је разлика између процеса придруживања и приступања ЕУ?

Придруживање Европској унији треба разликовати од приступања. За разлику од пуног чланства придруживање не садржи два елемента: један субјективни (недостаје воља уговорних страна да заснују однос припадности Заједници) и један објективни (придружена држава не учествује у формирању воље Заједнице). Споразум о стабилизацији и придруживању не заснива однос припадности Заједници, већ представља уговорну сарадњу са нечланицама, за разлику од Споразума о приступању, којим један нечлан улази у круг држава чланица са једнаким правима и обавезама, Поступак пријема је сложен. Држава која жели да приступи ЕУ подноси захтев за кандидатуру Савету. Комисија образлаже могућности и проблеме приступања. Након тога Савет једногласно одлучује о започињању преговора. Битно је напоменути да ЕУ у име чланица води преговоре са државама кандидатима на свим нивоима. Правне тековине заједнице су за потребе актуелних преговора разврстане у 35 поглавља. Она поглавља у којима је постигнута сагласност између кандидата и ЕУ закључују се само привремено, а

тек на крају се усваја цео пакет. Пре доношења коначне одлуке Савет тражи став Комисије о приступању који га не обавезује, а такође је потребно да се са пријемом сагласи Европски парламент апсолутном већином гласова својих чланова. Након сагласности Европског парламента и Савета, Споразум о приступању потписују шефови држава и влада. Споразум захтева да га ратификују све државе чланице, у складу са њиховим уставноправним прописима. Поступак приступања је окончан кад се депонују ратификациони инструмент.

18. Да ли држава чланица може да из неког разлога буде искључена из ЕУ?

Искључивање државе чланице из ЕУ је апсолутно немогуће. Међутим, у случају да држава чланица с намером и у дужем периоду не поштује обавезе из уговора или основне циљеве и принципе Уније, могу јој бити суспендована права која проистичу из чланства. Та држава остаје чланица Уније са свим обавезама које проистичу из чланства.

19. Да ли држава може да иступи из Европске уније?

Са искључиво правног становишта, не постоји ништа што може зауставити једну земљу која је чланица ЕУ да иступи из Уније. Држава постаје чланица потписивањем Уговора о приступању и његовом ратификацијом. На исти начин на који институција која је одговорна за то усваја Уговор о приступању ЕУ (у случају Србије Народна скупштина), она може и да га поништи. По међународном праву, државе имају право да приступају споразумима, али и да из њих иступају. Међутим, правом ЕУ нису предвиђени начини на који држава може да иступи, а такав поступак не би имао само правне последице, већ и оне политичке и економске природе.

3

ЗАШТО У ЕУ

20. Шта је наша земља до сада добила од ЕУ?

Европска унија почела је да даје ширу помоћ Србији након 5. октобра 2000. године. Одмах је почело спровођење програма хитне помоћи вредног 180 милиона евра, који је Србији помогао током зиме 2000/2001. године. У 2002. години ЕУ је дугорочним плановима реконструкције предвидела, осим хуманитарне, и већу помоћ у развоју земље. При томе, средства су долазила не само од ЕУ, већ и од појединих држава чланица. Од јануара 2001. до краја 2004. године, ЕУ је Србији упутила помоћ у износу од 786 милиона евра кроз главни инструмент помоћи КАРДС - Програм за обнову, развој и стабилизацију - не рачунајући билатералну помоћ земаља чланица. Приоритети овог програма били су: обнова и стабилизација државе, развој одрживе тржишне привреде, унапређење поштовања људских и мањинских права, помоћ у борби против организованог криминала и корупције, смањење сиромаштва, образовање, унапређење животне средине.

Европска комисија је из програма КАРДС за 2005. годину Србији одобрила 154,4 милиона евра. Ова средства су између осталог искоришћена и у области енергетике - за снабдевање Србије нафтом за рад електрана, локалних топлана и болница, чиме је било обухваћено скоро 80 одсто становништва Србије. Улагањем 50 милиона евра, саниран је блок А3 у Термоелектрани „Никола Тесла“, а са 55 милиона евра ремонтван је блок А5. Велики део помоћи и инвестиција из ЕУ усмерен је на реконструкцију и унапређење саобраћаја. Као примере наводимо изградњу граничног прелаза Хоргош, у вредности од 10 милиона евра, и обнову моста „Слобода“ преко Дунава код Новог Сада са 41 милион евра.

Представници Србије и Европске уније потписали су 29. новембра 2007. године Оквирни споразум о коришћењу милијарду евра бесповратне помоћи Европске уније за период од 2007. до 2011. године. Новац ће бити потрошен на изградњу институција, односно реформу државне управе, правосуђа и полиције, као и на друштвено-економски развој, убрзање процеса европских интеграција и сарадњу са земљама у региону.

Србија тренутно реализује пројекте из средстава претприступне помоћи за 2007. и 2008. годину, што је уобичајена динамика коришћења ИПА фондова. У оквиру помоћи транзицији и изградњи институција, што је прва компонента ИПА, за 2007. годину, укупно је одобрено 36 пројеката, од којих је до сада уговорено 40 милиона евра. Финансијски споразум за коришћење средстава из програма ИПА 2008. у вредности од 168 милиона евра потписан је 1. априла 2009. године, док је за 2008. годину Европска комисија Србији одобрила 37 пројеката. У току је процес програмирања прве компоненте ИПА програма за 2009, за коју постоји могућност да буде делимично (због последица глобалне финансијске кризе и предвиђеног мањка у буџету), одлуком Европске комисије, преусмерена у буџетску помоћ.

21. Шта Србија добија уласком у ЕУ?

За Србију приступање Европској унији дефинисано је као приоритетан и дугорочан стратешки циљ. Остварење овог циља омогућиће Србији учешће у развоју европске и светске економије, политике и културе. Границе ће бити формалност и грађани ће моћи слободно да се крећу и путују по целој ЕУ. Имајући у виду кашњење у процесу транзиције за државама источне и средње Европе и тежину реформи које морамо да спроведемо како бисмо привукли стране инвеститоре, ЕУ је не само циљ већ и средство и партнер који на овом путу помаже уређењу наше земље.

22. Да ли грађани Србије могу да у ЕУ путују без виза?

Од 19. децембра 2009. године, грађанима Србије више није потребна виза да би путовали у 25 држава чланица Европске уније, као и у три земље које нису чланице ЕУ, а које су део шенгенског простора. Грађани Србије, који имају биометријски пасош, сада могу слободно да путује у ове земље, у краће посете у трајању до 90 дана, сваких шест месеци, без обзира да ли је реч о пословном путовању, усавршавању или о туристичкој посети.

Државе за које није потребна виза су: Аустрија, Белгија, Бугарска, Кипар, Чешка Република, Данска, Естонија, Финска, Француска, Немачка, Грчка, Мађарска, Исланд, Италија, Летонија, Литванија, Луксембург, Малта, Холандија, Норвешка, Пољска, Португал, Румуника, Словачка, Шпанија, Шведска и Швајцарска.

23. Шта значи када се држава налази на тзв. белој Шенгенској листи?

Од тренутка када је Европска унија либерализовала визни режим према Републици Србији, грађани наше земље могу слободно, само са пасошем, да путују у државе чланице Шенген зоне.

По новим правилима, особе са српским пасошима могу да остану у земљама шенгенског простора (све земље чланице ЕУ, осим Велике Британије и Ирске, као и са потписницима Шенгенског споразума који су ван ЕУ-Швајцарска, Норвешка и Исланд) максимално до 90 дана од дана уласка, а у оквиру периода од 180 дана (шест месеци). Тај период се рачуна од тренутка када први пут уђете на територију Шенген зоне, а у оквиру наведених 180 дана. Нова правила важе само за путовања. Она не омогућавају грађанима Србије да живе, нити да се запосле у некој од земаља ЕУ.

За особе које имају биометријске пасоше не постоје додатни финансијски или административни захтеви да би слободно могли да путују у шенгенске земље. Међутим, сва стандардна правила за улазак држављана трећих земаља приликом уласка у шенгенски простор и даље су на снази. На граници, од путника се може тражити да докажу поседовање средстава за путовање и издржавање током боравка у шенгенском простору. Од путника се, такође, може тражити и да прецизирају место боравка (да покажи хотелску резервацију или да наведу адресу на којој ће боравити). Пограничне власти земаља чланица шенгенског споразума имају право да не одобре улазак уколико ови захтеви нису испуњени и доносе коначну одлуку о одобрењу уласка у земљу (члан 5 Шенгенске конвенције).

24. Шта подразумева слобода кретања у ЕУ?

Држављани земље чланице ЕУ могу да путују у било коју земљу ЕУ, а да им је за то довољан само важећи пасош или лична карта. Држављанин ЕУ није обичан туриста или путник, већ су му загарантована одређена права, као што су могућност уласка и привременог боравка у другој земљи чланици.

На путовањима у земље ван Европске уније, грађанин ЕУ може да користи услуге, да тражи помоћ или конзуларну заштиту било које државе ЕУ ако у земљи у којој се налази не постоји амбасада или конзулат државе из које долази.

Држављани земље која је чланица Европске уније имају могућност боравка у било којој другој земљи ЕУ, без обзира на професију или економску ситуацију. Ипак, постоје одређени услови и ограничења.

Поред права привременог боравка у другој земљи ЕУ (ради одмора или пословно), грађани имају право да иду у другу државу ЕУ да би радили, а могу тамо и да буду насељени за стално, ако су запослени или samozaposлени.

И где сад да радим?

У Паризу,

Лондону,

Риму...

*Вечито неки проблеми са
запослењем!*

Студенти морају да имају здравствено осигурање и довољно је да сами напишу изјаву о својим финансијским изворима. Незапослени имају право да живе у другој земљи Европске уније док су у потрази за послом (то се, за већину земаља чланица, односи на период од шест месеци, док неке земље још имају лимит од три месеца). Без обзира колико дуго тражи посао, од страног држављанина нико не може да тражи да напусти земљу, ако докаже да још увек озбиљно тражи посао и да има реалну шансу да га нађе.

Дозволе боравка:

- за боравак од највише три месеца нема потребе за било каквом визом или дозволом боравка - довољна је само важећа лична карта или пасош;
- ко остаје између три месеца и годину дана и има привремени посао, или привремено нуди своје услуге као samozапослени, добија боравишну дозволу за тај период;
- у свим другим случајевима, подноси се пријава за боравишну дозволу, на коју сви држављани ЕУ имају право.

Пренос личне имовине:

Приликом селидбе из једне у другу земљу ЕУ, може се преносити лична имовина без икаквих забрана или плаћања царина и пореза. Ипак, земље ЕУ могу да траже плаћање таксе за регистрацију аутомобила или да забране уношење неких производа, као што су оружје и муниција.

Миграције:

Етничке разлике, култура и традиција земаља чланица, као и разлике у језику, остају баријере за слободно кретање људи унутар ЕУ. То је највећи разлог што већина становника ЕУ остаје да живи у границама своје државе и што се само (чак мање од) два одсто становништва стварно преселило у неку другу државу Европске уније, без обзира на могућност да то уради.

25. Каква су права трудница и породиља у Европској унији?

Жене су у Европској унији заштићене правом Заједнице и националним правом против ризика који су у вези са трудноћом, и тим прописима регулисано је да трудноћа не сме да буде искоришћена као изговор за дискриминацију на радном месту. Право Заједнице гарантује женама низ специфичних права, која имају за циљ да заштите здравље жене на радном месту, да обезбеде потребан период породиљског одсуства, као и да заштите труднице од отпуштања. При томе, законодавство ЕУ прописује минимум стандарда заштите трудница и породиља којих су државе чланице дужне да се придржавају, али свака од њих има могућност да кроз своје домаће законодавство те стандарде унапреди.

26. Под којим условима ће грађани Србије моћи да гласају на изборима за Европски парламент ?

Када су у питању избори за Европски парламент, ко се одлучи да гласа у земљи у којој тренутно живи, губи право да гласа у својој матичној земљи. Разлог је врло једноставан. Када бисте могли да гласате у обема земљама, то би значило да имате два гласа.

27. Да ли ће грађани наше земље моћи лакше да се запошљавају у ЕУ након пријема у чланство?

Држављани Европске уније имају право да раде у било којој од земаља чланица. Такође, право Уније им гарантује да неће бити дискриминисани на радном месту на основу пола. Могу се пријавити на било који конкурс за посао који је изашао у било којој земљи ЕУ. Имају право да буду изабрани за неки посао у другој држави чланици, као и сви грађани те земље. Поред радних места у приватном сектору, већина послова у државној служби (здравство, образовање и јавне службе - пошта и телекомуникације, телевизија и радио, јавни саобраћај - авио и водни саобраћај), као и истраживања у цивилне сврхе - отворена су за све држављане ЕУ.

Међутим, овде морамо да наведемо пример Мађарске, Пољске, Словачке и Словеније - нових држава чланица - од којих је у преговорима о чланству Европска унија тражила (и добила) прелазни период до 2013. године за примену прописа о слободном кретању радника, како не би дошло до потешкоћа на тржиштима рада дотадашњих држава чланица. То значи да ће могућност запошљавања наших држављана одмах по приступању Унији зависити од исхода преговора које ће наша земља водити са ЕУ у области слободног кретања радника.

28. Да ли у ЕУ важи забрана пушења на јавним местима (ресторанима, кафићима...)?

У Европској унији не постоји пропис којим се забрањује пушење у ресторанима; ова област регулисана је националним законодавствима. Године 1989. усвојена је резолуција којом се позивају државе чланице да предузму појединачне акције о забрани пушења на јавним местима као што су болнице, школе, биоскопи, позоришта или аеродроми. Такође, овом резолуцијом позване су државе чланице да јасно одреде простор резервисан за пушаче. Тамо где се сукобљавају интереси пушача и непушача, право на здравље непушача има предност. У Европској унији сваке године око 500.000 људи умре од последица пушења.

4

СУВЕРЕНИТЕТ И ИНТЕГРИТЕТ

29. Да ли ће Србија да изгуби национални идентитет уласком у Европску унију?

У Уговору о ЕУ, у члану 6, изричито је наведено да «Унија поштује национални идентитет држава чланица». Земље са приближно истим бројем становника као Србија, као што су Грчка и Португал, очувале су сва обележја националног идентитета, попут језика и културе. Исто важи и за све друге језике који су у употреби у ЕУ. Службени језик сваке државе чланице је у исто време званични језик Уније, тако да ће по уласку наше земље у ЕУ и српски језик постати званични језик, а ћирилица званично писмо.

30. У којој мери се држава која улази у ЕУ одриче суверенитета?

Уласком у Европску унију, наша земља ће пренети остваривање дела државног суверенитета на ниво заједничког одлучивања у ЕУ. То се односи на области које су у искључивој надлежности Уније, као што су унутрашње тржиште, царинске тарифе, економска и монетарна унија, заједничка пољопривредна политика, заштита животне средине и др. То не значи да се Србија тог суверенитета одриче, већ га делегира Европској унији на чије одлуке ће и сама утицати. Наша земља ће на тај начин усклађивати своје активности и одлуке са другим државама чланицама ради заједничке користи. Државе чланице су пренеле надлежност на ЕУ, како би се делотворније одлучивало и регулисале области у којима се заједничким одлукама и активностима може да постигне више него што би свака држава могла да постигне појединачно.

31. Зашто неке европске државе нису желеле да уђу у ЕУ?

До сада су се грађани Норвешке и Швајцарске на референдумима изјаснили против уласка у ЕУ. Иако је Швајцарска 1992. године предала молбу за чланство у ЕУ, на референдуму је више од 50 одсто Швајцараца гласало против. Главни разлози били су бојазан да ће издаци за мање развијене чланице бити већи од очекиваних

користи, страх да би пољопривредни сектор у Швајцарској био угрожен чланством у Унији, затим забринутост због губитка традиционалне неутралности, као и страх од губитка високог нивоа стечених права грађана да одлучују путем референдума и у случајевима у којима је у ЕУ одлучивање препуштено институцијама ЕЗ (Савет, Европски парламент).

Иако је у Швајцарској 1992. године привремено заустављен процес приближавања ЕУ, она данас има низ билатералних споразума са Унијом у областима као што су пољопривреда, слободно кретање радника, ваздушни и друмски саобраћај, истраживања и укидање техничких баријера за трговину. Треба нагласити да је Швајцарска потписала и ратификовала Споразум којим се омогућава слободно кретање људи.

5

УСКЛАЂИВАЊЕ ЗАКОНОДАВСТВА

32. Шта је *acquis communautaire*?

Acquis communautaire су правне тековине ЕУ, односно комунитарно право. Садрже права и обавезе земаља чланица ЕУ, а обухватају садржај, начела и политичке циљеве Оснивачких уговора, законодавство усвојено применом Оснивачких уговора и пресуде Европског суда правде, затим декларације и резолуције које је усвојила ЕУ, мере које се односе на заједничку спољну и безбедносну политику, мере које се односе на правосуђе и унутрашње послове, међународне уговоре које је закључила ЕУ, као и уговоре између земаља чланица на подручју деловања ЕУ (конвенције). Свака држава чији је циљ чланство у ЕУ, па тако и Србија, мора да прихвати одредбе Оснивачких уговора и усвоји правне тековине Уније.

33. Шта је усклађивање закона?

Усклађивање је усаглашавање домаћих прописа са правом ЕУ, како би се омогућила лакша комуникација и трговина. Усвајањем права и стандарда ЕУ, домаћа привреда биће привлачнија за директна страна улагања, а домаћи производи биће конкурентнији на тржишту ЕУ. То ће довести до развоја привреде, а самим тим до побољшања животног стандарда грађана Србије.

34. Да ли ми имамо правно регулисане односе са ЕУ?

Народна скупштина Републике Србије је 9. септембра 2008. године ратификовала Споразум о стабилизацији и придруживању (ССП) и Прелазни трговински споразум. Тиме је формално завршен процес који је започео 10. октобра 2005. године, када су отворени преговори за закључење овог споразума између Републике Србије, са једне стране, и Европских заједница и њихових држава чланица са друге стране. ССП и Прелазни споразум су парафирани 7. новембра 2007. године, а потписани 29. априла 2008. године. ССП ће ступити на снагу након што га потврде Савет министара ЕУ и Европски парламент и након ратификације у свим државама потписницама, чланицама ЕУ. Прелазни споразум ће ступити на снагу након што га потврде Савет министара ЕУ и Европски парламент.

Тужићу те Првом
општинском

Ти ћеш у Страдур на суд

Потписивањем ССП, однос Србије и Европске уније постаје двострано обавезујући - са тачно утврђеним правима и обавезама обеју страна, до момента ступања Србије у чланство ЕУ - и потврђује могућност приступања Србије Унији, у зависности од развоја нашег друштва и напретка у реформама. Две најважније обавезе које је Србија преузела овим споразумом јесу успостављање зоне слободне трговине са ЕУ и усклађивање законодавства Републике Србије са правом ЕУ.

Споразумом, који је Србија почела једнострано да примењује 1. фебруара 2009. године, ствара се зона слободне трговине између Србије и ЕУ у периоду од шест година. Рок за либерализацију трговине је одређен у складу са способношћу српске индустрије и пољопривреде да се прилагоде слободној трговини али и са жељом Србије за што бржим завршетком реформи и приступањем ЕУ. Обавеза Србије састоји се у постепеном укидању царина на увоз робе пореклом из Уније у прелазном периоду од шест година, који се окончава 1. јануара 2015. године. Са друге стране, Европска унија овим уговором потврђује слободан приступ роби из Србије тржишту Европске уније.

У међувремену, закључено је још неколико важећих уговора са ЕУ: Споразум о трговини текстилом и текстилним производима, Споразум о енергетској заједници за југоисточну Европу, Споразум о слободној трговини на западном Балкану (ЦЕФТА), Споразум о олакшаној процедури за издавање виза и Споразум о реадмисији лица која незаконито бораве у земљи потписници.

35. Да ли ћемо по уласку у ЕУ имати већу правну сигурност?

Правна сигурност у Србији ће расти са процесом европске интеграције, будући да су реформа и ефикасност судства основни услови за чланство у ЕУ. Без достизања европских стандарда у овој области, Србија не може постати чланица ЕУ. Највећу корист у овом процесу имаће привредници и грађани наше земље.

36. Да ли улазак у ЕУ пружа могућност покретања парничних поступака пред европским судовима, уколико нисмо задовољни поступком или пресудом домаћих судова? Којем европском суду се обраћамо?

Врховни суд Србије ће остати највиша инстанца којој грађани Србије могу да се обратe. Судови у Србији ће бити у могућности, а Врховни суд Србије у обавези да -уколико се пред њима расправља случај који се односи на примену европског права -захтевају од Европског суда правде одговор о тумачењу и примени европског права. Али, домаћи судови ће и даље бити адреса којој ће се грађани обраћати за заштиту својих права.

Будући да је Србија чланица Савета Европе, наши грађани већ сада могу да се обраћају Суду за људска права у Стразбуру ако да су њихова права угрожена неким актом државних власти у Србији. Међутим, да би упутили жалбу суду у Стразбуру, наши грађани морају да исцрпе сва редовна правна средства у нашој земљи.

37. На који начин наша земља испуњава обавезе према Хашком трибуналу и како то утиче на европске интеграције?

Сарадња са Међународним судом за ратне злочине почињене на територији бивше СФРЈ у Хагу (Хашки трибунал) међународна је обавеза Србије која је преузета потписивањем Дејтонског споразума 1995. године. Осим предаје оптужених Хашком трибуналу, Србија има обавезу - на основу закона усвојеног у Скупштини државне заједнице - да омогући Трибуналу обављање истражних радњи у земљи (разгледање докумената, саслушање сведока и др.), као и да пружа правну помоћ овом суду. Будући да се највећи број оптужених који се налазио у Србији добровољно предао и отишао у Хаг, Србија је показала да је спремна да остварује обавезе које је преузела.

Наставак Процеса стабилизације и придруживања и очекивано потписивање Споразума о стабилизацији и придруживању показују да међународни углед и кредибилитет Србије расте. Таква позиција ће довести до веће могућности да се процеси против држављана Србије пренесу из Хашког трибунала на домаће правосудје.

38. Како ускладити правно регулисање и праксу?

Постојање правне државе је један од критеријума из Копенхагена који државе кандидати морају да испуне да би постале чланице ЕУ. Спровођење прописа ЕУ једнако је важан део преговора о приступању као и њихово усвајање. Стога напредак у преговорима зависи и од способности државе да реализује усвојене прописе. С обзиром на очекиване потешкоће при спровођењу прописа Уније, Европска комисија обезбеђује државама кандидатима различите врсте финансијско-техничке помоћи (нпр. програми **Таекс и Твининг** које користи наша земља, као и други програми који ће нам бити доступни с напредовањем у процесу европских интеграција).

39. У којој мери ће након придруживања ЕУ правни систем Републике Србије бити усклађен са прописима ЕУ?

У спровођењу Споразума о стабилизацији и придруживању одређене су приоритетне области које ће се у Републици Србији усклађивати за законодавством ЕУ. Нису све области одлучивања у истој мери усклађене на нивоу ЕУ (нпр. у образовању још увек свака држава одлучује засебно; правосудни систем је различит од државе до државе). Према Споразуму о стабилизацији и придруживању, приоритетне области које треба законодавно ускладити су заштита конкуренције и државна помоћ, интелектуална својина, систем јавних набавки, стандардизација, метрологија, овлашћивање и оцена усклађености са техничким прописима, заштита потрошача, рачуноводство, финансијске услуге, саобраћај, здравље и безбедност на раду, заштита података, једнаке могућности за мушкарце и жене. Наведене области су у директној вези са остваривањем четири основне слободе и са успостављањем унутрашњег тржишта, а преостаје читав низ других области које ће законодавство Републике Србије морати да у фази преговора о чланству усклади са прописима ЕУ (пољопривреда, царинска унија, заштита животне средине, регионална и структурна политика).

6

ЕВРО, ЗАЈЕДНИЧКО ТРЖИШТЕ

40. *Шта подразумевамо под појмовима «заједничко тржиште» и «четири слободе»?*

Европска унија је тржиште састављено од 27 земаља које чине Унију и то тржиште познато је као јединствено или заједничко тржиште. Основни принцип на коме почива пословање заједничког тржишта је да се унутар овог простора трговина одвија слободно, без ограничења и уз заштиту правила конкуренције и гарантовање четири слободе које се односе на кретање робе, услуга, људи и капитала.

Слобода кретања робе подразумева да трговина производима између земаља ЕУ не сме да буде ограничена наметањем царина или других такси, нити бесцаринским ограничењима као што су контингенти и квоте. Препреке трговини могу да буду и скривене забране које нису одмах видљиве, у које спадају национални прописи који се примењују само на увозну робу и на тај начин је дискриминишу у односу на домаћу.

Слободно кретање услуга се најбоље може објаснити на примеру банака. Банка која је према прописима основана у једној од земаља ЕУ аутоматски ће моћи да своје услуге понуди и у другим државама чланицама. Исто важи и за сва друга предузећа у области услуга.

Слобода кретања људи значи да радници у Европској унији имају право да се крећу из једне у другу земљу у потрази за запослењем. Аутоматски им се, као и њиховим породицама, додељује дозвола за рад и пребивалиште у земљи запослења. Подразумева се и слобода оснивања, која обухвата право предузетника да региструје своју делатност у било којој земљи чланици.

Слобода кретања капитала означава да физичка и правна лица имају право да трансферишу свој новац из једне земље ЕУ у другу ради инвестирања. Ова слобода се примењује и на право преноса новца за куповину непокретне имовине у другој држави ЕУ.

*Дечко, јел' може у
динарима?*

*Фала ви за дечко, ал' ни у
Париз мож' за динари!*

Заједнички за све четири слободе је принцип да је слобода кретања загарантована. Изузеци су ограничени само на случајеве који представљају претњу јавној безбедности и здрављу људи и животиња.

41. Шта је евро?

Евро је заједничка валута 13 чланица ЕУ (Аустрија, Белгија, Грчка, Ирска, Италија, Луксембург, Немачка, Португал, Словенија, Финска, Француска, Холандија и Шпанија) које су се «одрекле» својих националних валута. Увођење у оптицај новчаница и кованица заједничке европске валуте - евра - 1. јануара 2002. године је један од кључних тренутака европске интеграције. Све нове државе чланице су Споразумом о приступању обавезане да замене своје националне валуте евром, под условом да испуне неопходне критеријуме, с тим што рокови нису дефинисани.

42. Који су критеријуми за увођење евра?

Критеријуми за увођење евра су познати као **критеријуми конвергенције** и односе се на следеће захтеве:

- ✓ Стопа инфлације не сме да буде за више од 1,5 одсто већа од просека три чланице са најмањом стопом инфлације;
- ✓ Јавни дуг не сме да прелази 60 одсто домаћег бруто производа (ДБП);
- ✓ Трговински дефицит мора бити испод 3 одсто ДБП-а;
- ✓ Дугорочна каматна стопа не сме бити виша од 2 одсто у односу на државе чланице са најнижим стопама инфлације;
- ✓ Неопходна је стабилност девизног курса.

43. Да ли ће се на територији наше земље увести евро као валута када уђемо у ЕУ?

Да би чланица ЕУ постала и чланица «евро зоне», мора да испуни веома захтевне критеријуме конвергенције. Србија је на дугом путу испуњавања тих критеријума. Али, пре уласка у монетарну унију, морамо да докажемо да смо способни да учествујемо најпре у економској, а затим и у монетарној унији, што је предуслов за увођење евра као валуте.

44. Који су економски услови за улазак у ЕУ?

Постојање тржишне економије и способност предузећа да одговоре конкуренцији предузећа из ЕУ два су најбитнија економска услова за улазак у ЕУ. Ово је посебно осетљиво питање, јер наша земља још увек није прошла кроз процес транзиције и неопходно је да се створе услови за јачање домаћих предузећа како би опстала на

*Гаранција? За ово?
'Ајте молим вас!*

*Сви наши артикли
произведени су по највишим
европским стандардима.*

конкурентном европском тржишту. Повећање конкурентности наших фирми један је од основних услова за њихов улазак и опстанак на заједничком тржишту ЕУ, које данас броји више од 490 милиона људи.

ЕУ има бројне програме техничке и финансијске помоћи који су усмерени ка прилагођавању држава кандидата за предстојеће чланство и изазове које оно доноси.

45. Како ће процес приближавања ЕУ утицати на наша предузећа?

Наша земља се тренутно налази у процесу интеграције, који је истовремено и процес транзиције, као и у већини земаља у региону. Интеграција у ЕУ ће убрзати неминовно реструктурирање наше привреде, довешће до кретања радника из индустријских грана које су неконкурентне ка онима које могу да равноправно учествују у тржишној утакмици. У процесу приступања заједничком тржишту Европске уније отварају се могућности за пласман наших производа и услуга, посебно након најновијег проширења. Извоз који наша предузећа остварују у ЕУ у 2007. години је износио 56,7 одсто нашег укупног извоза.

46. Да ли ћемо имати бољу економску ситуацију кад уђемо у ЕУ?

Да би наша земља уопште могла да уђе у ЕУ, морамо да стабилизујемо економску ситуацију и омогућимо неометано функционисање тржишне привреде. Уласком у ЕУ, наша предузећа имала би бољи приступ капиталу, опреми и технологијама, што би утицало на повећање њихове конкурентности. Конкуренција на заједничком тржишту ЕУ утицаће на убрзање неопходне модернизације пословања наших фирми, с циљем повећања продуктивности. Стабилнија економска ситуација допринеће већем приливу страних директних инвестиција а самим тим и отварању већег броја радних места.

47. Ко сноси трошкове уласка наше земље у ЕУ?

Трошкове уласка једне државе деле грађани – порески обвезници те државе и сама Европска унија. Постоји низ фондова које ЕУ оснива да би једној држави помогла у испуњавању услова за прикључење. Са приближавањем државе статусу члана, број тих фондова и средстава којима располажу се повећава. Краткорочне трошкове, међутим, сnose предузећа која нису конкурентна у новонасталим условима либерализације домаћег тржишта, као и државне институције које морају да уложе значајне напоре и средства у успостављање нових институција које намеће чланство у ЕУ. Ипак, ови трошкови би неминовно настали и услед потребе за спровођењем привредних реформи у нашој земљи, без обзира да ли се придружујемо Унији или не. Приватни предузетници ће такође сносити део трошкова интеграције, посебно јачањем социјалне заштите радника, побољшавањем услова рада, заштите животне средине, итд. Међутим, коначну корист ће имати грађани.

*'Ајте ви у ту Европу без мене.
Ако не дају да са мном иду и
сир и мученица...*

*Ама могу. Само морају да буду
прописно произведени и паковани!*

48. Које су краткорочне, а које дугорочне користи од уласка у ЕУ?

Краткорочне користи углавном се односе на пренос знања и метода, приступ разним фондовима и програмима Европске уније, техничко-финансијску помоћ ЕУ, могућност коришћења фондова намењених смањењу разлика између регија и држава чланица Уније. Дугорочно се могу очекивати позитивни ефекти спроведених реформи у вези са применом прописа ЕУ, као и ефекти учествовања на великом, заједничком тржишту, модернизација привреде, пораст директних страних улагања, отварање нових радних места, заштита права потрошача, итд.

49. Како ће све то утицати на животни стандард грађана?

Било би нереално очекивати да ће се уласком наше земље у Европску унију превазићи сви проблеми које данас имамо. Међутим, процес придруживања ће веома позитивно утицати на успостављање стабилне економске климе, а самим тим и на већи прилив страних директних инвестиција, посебно у оним индустријским гранама и областима које су оријентисане ка извозу. У тим гранама ће доћи до отварања већег броја нових радних места и повећања плата. Ово потврђују и економски показатељи у неким државама чланицама Европске уније.

50. Хоће ли се повећати страна улагања у наше компаније и да ли ће се отворати нове фабрике?

Процес интеграције наше земље ће сигурно позитивно утицати на прилив страних инвестиција. Разлог за то је што ће се хармонизацијом нашег законодавства са европским створити сигурно правно окружење за оснивање и пословање предузећа. То потврђују и искуства нових држава чланица ЕУ.

51. Шта ће бити са царинама?

Уласком наше земље у Европску унију биће укинуте све царине за производе који долазе из ЕУ. Међутим, у преговорима који ће се водити посебна пажња ће се посветити могућности договарања прелазног периода за укидање царина и дажбина, пре свих за осетљиве пољопривредне производе. Истовремено, наши производи моћи ће да се слободно пласирају на тржиште Европске уније која броји преко 450 милиона потрошача. Од 2000. године ЕУ је увела преференцијалне трговинске мере према нашој земљи, које подразумевају извоз већине наших производа на тржиште Европске уније без царина (осим за шећер, вино, младу јунетину и неке врсте рибљих производа за које важе количинска ограничења, тзв. квоте).

*Je li bre,
jel ova tvoja?*

*Ma jok. Turistkiња.
Vidiш joј бар код.*

52. Да ли је истина да након уласка у ЕУ српски традиционални пољопривредни производи (сиреви, ракија) неће моћи да се продају на тржишту?

Правила Европске уније су веома прецизна кад су у питању стандарди које одређени производи треба да задовоље уколико су намењени тржишту ЕУ. У преговорима са Европском унијом могуће је да одређени производи буду изузети (тзв. дерогација од правних норми) од дефинисаних ветеринарско-санитарних норми и других техничких стандарда, али само за одређени период.

Прихватањем европских стандарда, произвођачима ће бити пружена могућност да географски заштите одређени производ, за који постоји јасно дефинисана традиционална рецептура и поступак производње, што ће свакако утицати на бољу присутност производа како на домаћем тако и на ЕУ тржишту, као и на безбедност потрошача.

53. Да ли је у земљама ЕУ забрањено клање стоке и производња домаћих специјалитета од меса у домаћинствима?

У земљама чланицама ЕУ дозвољено је клање свиња, пилића, зечева, оваца и коза у домаћинствима, али искључиво за потрошњу у том домаћинству. Сво месо и месне прерађевине који су намењени тржишту морају да потичу из кланица које задовољавају прецизне ветеринарско-санитарне критеријуме који укључују и хумано поступање са животињама, што подразумева посебне методе усмрђивања животиња.

54. Да ли животиње у Европској унији морају да имају ушне маркице и пасоше?

Ушне маркице за животиње су неопходне како би се пратило здравствено стање животиња и њихово кретање с циљем гарантовања здравља потрошача. Пасоши за животиње су из истог разлога потребни због извоза и продаје животиња.

55. Да ли ће српски пољопривредни произвођачи, након пуноправног чланства, добити исти ниво субвенција као они у "старим" чланицама ЕУ?

Ово питање ће бити решено у току преговара о пуноправном чланству у Европској унији. Новим чланица ЕУ биће омогућено пуноправно учешће у субвенцијама из буџета ЕУ након 2013. године. Питање директних плаћања у оквиру Заједничке пољопривредне политике у сталном је процесу реформи и промена.

7

ЈАВНО МНЕЊЕ

56. Шта наши грађани мисле о европским интеграцијама?

Канцеларија за европске интеграције Владе Србије наручује периодична истраживања јавног мњења о ставовима грађана у вези са процесом европских интеграција. До сада је обављено 11 истраживања, у периоду од 2002. до децембра 2008. године, која указују на већинску подршку наших грађана европским интеграцијама. На питање „Ако би сутра био расписан референдум са питањем да ли подржавате учлањивање наше земље у Европску унију?“, у децембру 2008. године 61 одсто испитаника изјаснило се да би гласало ЗА. Сви резултати ових истраживања доступни су на интернет адреси Канцеларије: www.seio.gov.rs.

57. Ко је више заинтересован за улазак у Европу млађе или старије становништво?

Истраживања јавног мњења показују да проевропску оријентацију заступа млађи, образованији и урбанији део становништва, који даје највећу подршку овим идејама. Постоје и регионалне разлике: подршка је најснажнија у Београду, следи Војводина, а затим централна Србија.

*У војску, синко, а?
Е, кад сам ја 1951 ишао...*

*Ма не комшија!
Идем на студије у Лондон.*

8

ЕУ И МЛАДИ, ОБРАЗОВАЊЕ

58. Како ће се улазак у ЕУ одразити на наше школство?

У Европској унији не постоји јединствен и уједначен образовни систем, тако да је област академског образовања у надлежности сваке државе чланице. Активности које Унија предузима у области размене студената и професора и међусобног признавања диплома изузетно су значајне. Од 1994. године уведена су два образовна програма: **Сократ** – програм општег образовања и **Леонардо да Винчи** – програм професионалног образовања. Право учешћа у овим програмима имају, поред држава чланица, и све земље са којима је ЕУ почела преговоре о стабилизацији и придруживању, што значи да су отворени и за наше студенте.

Србија након започињања ових преговора има приступ програму **Сократ**, који обухвата потпрограме: **Комениус** -за школско образовање, **Еразмус** – за високошколско образовање, **Грунтвиг** – за образовање одраслих, **Лингва** – за језичку наставу и стицања знања језика, као и **Минерва** – за дописну наставу. Програм **Леонардо** подржава транснационалне пројекте професионалног образовања, развој и преношење иновација и квалитета, стицање језичких и културолошких знања у области стручног оспособљавања, као и транснационалне мреже преношења стручног знања у Европи. Поред тога, ови програми подржавају мере у области истраживања и упоредног образовања.

59. Какве могућности се указују студентима уласком у ЕУ?

Приближавањем Србије Европској унији повећавају се могућности академског образовања наших студената у државама чланицама ЕУ. У Србији се спроводе програми **Сократ** и **Еразмус**, намењени размени студената на универзитетима. Већина програма прати и усклађивање академског образовања држава чланица Уније, Европског економског простора и држава кандидата за чланство у ЕУ са одредбама Болоњске декларације. Главни циљ Болоњске декларације је креирање европског простора високог образовања, за који је планирано да буде успостављен до 2010. године. То подразумева решавање питања признавања диплома стечених у другим

европским државама, јасно утврђивање критеријума дипломских и последипломских студија, усклађеност са европским системом преноса кредита (бодова), као и уклањање других препрека слободном избору места студирања и студија.

60. Какве ће могућности за размену студената постојати по нашем уласку у ЕУ?

Боравак на универзитетима држава чланица ЕУ у трајању од једног семестра омогућен је програмима Сократ и Еразмус за студенте из држава чланица ЕУ, држава чланица Европског економског простора и држава кандидата за чланство.

Ратификацијом Оквирног споразума између Европске заједнице и тадашње СЦГ о учешћу државне заједнице у програмима ЕУ, 28. јуна 2005. године, нашој земљи је, између осталог, омогућено учешће у програмима **Еразмус, Темпус, Леонардо да Винчи II, Сократ и Сократ II**.

61. Какве ће могућности за студирање у иностранству постојати када уђемо у ЕУ?

Иако наши студенти и сада имају могућност да се школују на универзитетима широм Европе, уласком наше земље у ЕУ њихов статус ће бити знатно побољшан и моћи ће да студирају под истим условима као и држављани државе о којој је реч. То укључује и једнаке трошкове студирања и једнак третман при упису на универзитет. Студент из друге државе чланице током трајања студија има право и на здравствену заштиту у држави у којој студира, у складу с важећим прописима о здравственој заштити који се примењују на студенте држављане. Студент је дужан да сам обезбеди средства која ће покрити његове трошкове живота у току студирања у другој држави чланици. Осим ових права и обавеза које се односе на целокупне студије, студентима се омогућава да им један семестар у програму *Еразмус* буде признат као део редовних студија у сопственој земљи.

62. Да ли ће дипломе наших школа моћи да се нострификују када уђемо у ЕУ?

Прописима ЕУ омогућено је да се држављани једне државе чланице запосле и да им се признају квалификације у другој држави чланици. Након уласка наше земље у Унију, диплома завршеног факултета у Србији, као документ који доказује стручност неке особе у одређеној области, биће призната у свакој држави чланици.

63. Зашто на нашим факултетима почиње да се примењује Болоњска декларација, иако нисмо у ЕУ?

Болоњски процес започет је у јуну 1999. године с циљем да до 2010. године европске универзитете учини конкурентнијим. Болоњски стандарди подразумевају два циклуса високог образовања: први, трогодишњи циклус, који представља оспособљавање за конкретан рад или за даље усавршавање и други, у једногодишњем

или двогодишњем циклусу, који би омогућавао даље бављење истраживачким или научним радом. Одредбама Болоњске декларације промовише се значајније укључивање студената у образовни процес, при чему је обим студија одређен бројем бодова које носе поједини предмети.

Болоњски процес није успостављен на нивоу Европске уније и не односи се само на државе чланице, тако да је и Србија приступила усклађивању свог образовног система.

Представници Министарства просвете Србије су 18. септембра 2003. године потписали у Берлину Болоњску декларацију. Народна Скупштина Републике Србије усвојила је Закон о високом образовању, који предвиђа реформу високог образовања у складу са одредбама Болоњске декларације.

64. Које су најпознатије студентске организације у ЕУ?

У Европској унији постоји велики број студентских организација. Неке од најзначајнијих су **ESIB (The National Unions of Students in Europe)**, **AEGEE (Association des Etats Généraux des Etudiants de l'Europe)** и **ESN (Erasmus Student Network)**. Циљеви ових организација су промовисање комуникације и интеграције међу студентима, подстицање и развој програма за размену студената, сарадња међу студентским организацијама на европском нивоу.

Ово се, чича, зове екологија...

9

ЖИВОТНА СРЕДИНА

65. Који су то европски еколошки стандарди?

Очигледно је да еколошки проблеми превазилазе државне границе, могу да настану у једној земљи, али да утичу и на окружење. Због тога је ЕУ увела стандарде, како би се обезбедила еколошка заштита, смањио ниво загађености и омогућило решавање еколошких проблема. Прописи из ове области односе се на квалитет воде за пиће, а постављени параметри су прихватљиви за здравље потрошача и у складу су са стандардима Светске здравствене организације. Ту су и прописи о квалитету ваздуха, јачини буке, проблеми одлагања отпада, затим они који се односе на заштиту природе и биодиверзитета, заштиту угрожених биљних и животињских врста, заштиту дивљих птица.

66. Да ли можемо да се уклопимо у еколошке стандарде Европске уније?

Услед недостатка средстава и добрим делом због небриге према животној средини, у нашој земљи стање у овој области није задовољавајуће. ЕУ има изграђене високе критеријуме у области заштите животне средине и не прихвата компромисе. Приближавање тим стандардима пре свега је у интересу грађана Србије. Наша земља је, уз помоћ ЕУ, покренула одређене пројекте за побољшање животне средине. Из европских фондова је само у периоду од 2002. до 2004. године издвојено 24,9 милиона евра за развој заштите животне средине код нас, развој свести о потреби њене заштите, али и за јачање неопходних административних капацитета за побољшање стања у овој области. Највећи појединачни пројекат је донација Европске уније, вредна 31 милион евра, у области енергетике, са директним ефектима на заштиту животне средине, за увођење нове технологије за одлагање пепела и шљаке у ТЕ „Никола Тесла Б“, чиме се битно смањује количина отпадних вода. Постављени су и филтери за пречишћавање ваздуха на димњацима термоелектрана „Никола Тесла“ и „Костолац“, којима је умањена емисија штетних гасова. Такође, у припреми је пројекат израде првог постројења за прераду индустријског и опасног отпада, који финансира ЕУ.

CIP – Каталогизација у публикацији
Народна библиотека Србије, Београд

061.1EU(035)
341.217.02(4-672EU : 497.11)(035)
341.176(4-672EU)(035)
341.232(4-672EU)(035)

КАКО, зашто, да ли, када --- Европска унија? / [припремила Канцеларија за европске интеграције ; илустрације Бранко Радовановић]. – 4. допуњено и измењено изд. - Београд : Влада Републике Србије, Канцеларија за европске интеграције, 2010 (Београд : Екскелзиор) . – 47 стр. : илустр. ; 19 x 21 cm

Тираж 1.000.

ISBN 978-86-84979-37-9

1. Србија. Влада. Канцеларија за европске интеграције

а) Европска унија – Приручници б) Европска унија – Придруживање – Србија – Приручници в) Европа – Интеграција – Приручници

COBISS.SR-ID 175086348